

भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था
(प्राथमिक) जलाशयावर निर्माण करावयाचा संघ
व भूजलाशयीन जिल्हा मच्छिमार संघ
नोंदणीसाठी सुधारीत निकष

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: मत्स्यवि २०१४/प्र.क्र ९/पदुम १३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२

दि. २६ जून, २०१४.

वाचा

- १) कृषि व पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाचे जा. क्र. मत्स्यवि १४८९/६६१६/ सी. आर.२४/पदुम- १३, दि. १७/८/१९८९.
- २) मत्स्यव्यवसाय संचालक महाराष्ट्र राज्य यांचे जा.क्र. ०९१५०७/१२८८८, दि. १/७/१९८९.
- ३) सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचे जा.क्र. आद्या/सी.१/ मत्स्य/ निकष/पूर्णरचना /८९/, दि. १/९/१९८९.
- ४) आयुक्त मत्स्यव्यवसाय महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांचे जा.क्र. कार्यासन /०९/मसस/अधिकार - २०००, दि. ११/९/२०००.
- ५) आयुक्त मत्स्यव्यवसाय महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांचे जा.क्र. कार्यासन ०९/ सह.कार्य/अ/सन२०००, दि. १७/१०/२०००.
- ६) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्रमांक मत्स्यवि १२१३/ प्र.क्र.४८/पदुम- १३, दि. २२/१०/२०१३.
- ७) आयुक्त मत्स्यव्यवसाय महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांचे जा.क्र. मत्स्य/भू/०११२०२/३८३/२०१३, दि. २२/११/२०१३.
- ८) शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि २०१३/ प्र.क्र.१४७/पदुम- १३, दि. ५/१२/२०१३.

प्रस्तावना

मत्स्यव्यवसायाकरीता तलाव/ जलशय मासेमारीसाठी ठेक्याने देण्याबाबतचे सुधारीत धोरण दि. २२/१०/२०१३ च्या शासन निर्णयाद्वारे राबविण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. सदर धोरणात निश्चित केलेल्या तरतुदीनुसार / तलाव / जलाशयावर भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (प्राथमिक), १००० हेक्टरवरील जलाशयावर निर्माण करावयाचा भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहाकरी संघ व भूजलाशयीन जिल्हा मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ नोंदणी करण्याबाबत सुधारीत निकष करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते. त्या अनुषंगाने सुधारित निकष दिनांक ५/१२/२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आले आहे. सदर शासन निर्णयामध्ये लोकप्रतिनिधी/मच्छिमार संघटना यांनी सदर निकषामध्ये काही सुधारणा करण्याबाबत निवेदन दिलेले आहे. सदर मागणी विचारात घेऊन त्याप्रमाणे काही सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे. यासह भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (प्राथमिक), जलाशयावर निर्माण करावयाचा संघ व भूजलाशयीन जिल्हा मच्छिमार संघ नोंदणीच्या धोरणात सुसूत्रता व एकवाक्यता आणण्याकरीता दिनांक ५/१२/२०१३ चे शासन निर्णय एकत्रित समायोजित करून एक समावेशक व सर्वकष सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

तलाव/ जलशयावर भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (प्राथमिक) १००० हेक्टरवरील जलाशयावर निर्माण करावयाचा भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ व भूजलाशयीन जिल्हा मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ नोंदणी करण्याचे सुधारीत निकष खालीलप्रमाणे या शासन निर्णयाद्वारे निश्चित करण्यात येत आहेत.

१. प्राथमिक मच्छिमार सहकारी संस्थाचे नोंदणी बाबत सुधारीत निकष .

१.१ यापूढे गोडया पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय संस्था (प्राथमिक) यांना भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (प्राथमिक) असे संबोधण्यात येईल.

१.२ नियोजित संस्थेच्या तलावापासून किमान मत्स्योत्पादन वार्षिक सरासरी ८००० किलो असावे. त्यापैकी किमान ४००० किलो उत्पादन प्रमुख कार्पचे असावे. याबाबत संबंधित जिल्ह्याचे सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.

१.३ संस्थेच्या नोंदणीच्या वेळी ज्या तलावावर / जलाशयावर नोंदणीसाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र दिलेले असेल त्या तलाव/जलाशय यांच्या पुरते मर्यादीत राहिल. मात्र संस्थेचे नोंदणी प्रस्तावात समाविष्ट सभासद हे संस्थेच्या तलाव/ जलाशय यांच्या बाधित गावामधील तसेच ५ किलो मिटर परिघाच्या परिसरातील गावामधील क्रियाशील मच्छिमारांचा समावेश करता येईल. सदरचे कार्यक्षेत्र हे फक्त संस्थेच्या सभासदासाठीच राहिल. परिसरातील इतर तलावासाठी / जलाशयासाठी राहणार नाही. नियोजित प्राथमिक मच्छिमार सहकारी संस्था नोंदणी प्रस्तावात स्थानिक प्रकल्पग्रस्त ,महिला ,अनुसूचित जाती/ जमाती यांचा समावेश असणे आवश्यक राहिल.

१.४ जलाशय / तलावाच्या निमार्णामुळे बाधित झालेल्या प्रकल्पग्रस्त व स्थानिक क्रियाशील मच्छिमार यांच्या संस्था नोंदणीस प्रथम प्राधान्य राहिल.

१.५ संस्था नोंदणीसाठी किमान १० क्रियाशील मच्छिमार सभासद असावे व एकूण संभासद संख्या किमान २० असावी व नियोजित संस्थेचे वसुल भाग भांडवल किमान रु. २०,०००/- असावे.

१.६ नियोजित संस्थेच्या नोंदणीचे वेळी मत्स्यशेतीसाठी उपयोगी असे बारमाही तलाव/ जलाशय यांचे किमान जलक्षेत्र ५० हेक्टर असावे.

अ) बारमाही तलाव जलक्षेत्र ५० हेक्टर पेक्षा जास्त असल्यास ५० हेक्टर हे एकक मानून २०० हेक्टर तलाव/ जलाशयावर ४ प्राथमिक संस्थांची नोंदणी करता येईल.

ब) २००.०१ हेक्टर ते १००० हेक्टर क्षेत्र विचारात घेवून प्रथम २०० हेक्टर क्षेत्रासाठी ५० हेक्टर हे एकक मानून ४ संस्था स्थापित कराव्यात. सदर २०० हेक्टर क्षेत्र वजा जाता उर्वरीत क्षेत्रासाठी २०० हेक्टर हे एकक धरून ४ संस्था नोंदणी करता येतील. अशा प्रकारे १००० हेक्टरपर्यंत जास्तीत जास्त ८ संस्था नोंदणी करता येतील. या पूर्वी ८ पेक्षा जास्त मच्छिमार सहकारी संस्थांची नोंदणी झाली असल्यास, अशा सर्व संस्थांचे अस्तित्व ग्राह्य धरण्यात येईल.

क) १०००.०१ हेक्टर ते २००० हेक्टर क्षेत्र विचारात घेऊन प्रथम २०० हेक्टर क्षेत्रासाठी ५० हेक्टर हे एकक धरून ४ संस्था स्थापित कराव्यात, सदर २०० हेक्टर क्षेत्र वजा जाता उर्वरीत क्षेत्रासाठी २०० हेक्टर हे एकक धरून ९ संस्था नोंदणी करता येतील. अशा प्रकारे

२००० हेक्टर पर्यंत जास्तीत जास्त १३ संस्था नोंदणी करता येतील यापूर्वी १३ पेक्षा जास्त मच्छिमारी संस्थांची नोंदणी झाली असल्यास अशा सर्व संस्थांचे अस्तित्व ग्राह्य धरण्यात येईल.

ड) २०००.०१ हे.वरील जलाशयामध्ये यापुढे २०० हे. हे एकक धरून जास्तीत जास्त फक्त १५ मच्छिमार सहकारी संस्थांची नोंदणी करता येईल. परंतु यापूर्वी १५ पेक्षा जास्त मच्छिमार संस्थांची नोंदणी झाली असल्यास अशा सर्व संस्थांचे अस्तित्व ग्राह्य धरण्यात येईल

१.७ तलाव/जलाशयावर नोंदणी झालेल्या मच्छिमार सहकारी संस्थांपैकी ज्या नोंदणीकृत प्राथमिक मच्छिमार सहकारी संस्था व मच्छिमार संघ यांना ठेका प्राप्त होईल अशा संस्था/संघ यांनी त्या तलाव/जलाशयावर नोंदणीकृत इतर मच्छिमार सहकारी संस्थेच्या सभासदास रोजगार उपलब्ध करून देणे बंधनकारक राहील.

१.८ भूजलाशयीन पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांची नोंदणी प्रस्ताव सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे कडे ना-हरकत प्रमाणपत्रासाठी सहाय्यक निबंधक सहकारी संस्था (दुग्ध) यांनी पाठवावा व सदरचे ना-हरकत प्रमाणपत्र प्राप्त झाल्यानंतर कायद्यातील तरतुदीनुसार नोंदणीबाबत पुढील कार्यवाही करावी.

२. १००० हेक्टर जलक्षेत्रावरील जलाशयावर मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ नोंदणी बाबत करावयाचे निकष

२.१ १००० हेक्टरवरील जलाशयावर नोंदणी झालेल्या मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघास भूजलाशयीन जलाशयावरील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ असे संबोधण्यात येईल.

२.२ १०००.०१ हेक्टर जलाशयावरील १ मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघाची नोंदणी करता येईल.

२.३ जलाशयावरील भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायीक सहकारी संघाचे नोंदणीसाठी किमान ५ संस्था सभासद असणे आवश्यक राहील.

२.४ सदर नियोजित संघाचे नोंदणीचे वेळी किमान भाग भांडवल रु.५०,०००/- इतके असावे.

- २.५ जलाशयावरील नियोजित भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघाचे कार्यक्षेत्र ज्या जलाशयावर संघाची नोंदणी करावयाची आहे, त्या जलाशयापुरते मर्यादित राहिल.
- २.६ जलाशयावर स्थापन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघाकडून प्रमुख कार्प माशांची वार्षिक विक्री किमान १,००,००० किलो (१०० मेट्रिक टन) पर्यंत असावी.
- २.७ सदर नियोजित संघाच्या नोंदणीपुर्वी प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र घेणे आवश्यक राहिल.
- २.८ सदर जलाशयावरील नियोजित भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायीक सहकारी संघाचा प्रस्ताव संबंधित जिल्ह्याच्या सहाय्यक निबंधक सहकारी संस्था (दुग्ध) यांनी छाननी करुन सहकार कायद्यातील तरतुदीनुसार प्रस्ताव प्राप्त झाल्यापासून १५ दिवसाच्या आत उपनिबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यालयात नोंदणीसाठी सादर करणे बंधनकारक राहिल.
- २.९ उप निबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी सदर प्रस्ताव प्राप्त झाल्यापासून २ महिन्याच्या आत शासनाचे वेळोवेळी निर्गमित परिपत्रके व सहकार कायद्यातील तरतुदीनुसार आयुक्त मत्स्यव्यवसाय तथा अतिरिक्त निबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य) यांच्या मान्यतेने नोंदणी करावी.
- २.१० अशा नोंदणी झालेल्या जलाशयावरील संघांना मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित असलेले मासेमारी व्यतिरिक्त इतर उद्योग उदा. सुरक्षण, प्रक्रिया, वाहतूक व विक्री इत्यादी व्यवहार ज्या जलाशयावर संघाची नोंदणी झाली आहे, त्या जलाशयापुरते करता येईल.
- ३. भूजलाशयीन जिल्हा मच्छिमार सहकारी संघाचे निकष**
- ३.१ नवीन भूजलाशयीन जिल्हा मत्स्यव्यवसाय संघ स्थापन करण्यासाठी कार्यक्षेत्रात किमान १० प्राथमिक मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था असणे आवश्यक राहिल.
- ३.२ नवीन निर्माण होणाऱ्या भूजलाशयीन जिल्हा मत्स्यव्यवसाय संघाचे किमान भाग भांडवल रु. १.०० लाख राहिल.

- ३.३ एका जिल्ह्यात एकापेक्षा जास्त भूजलाशयीन जिल्हा मच्छिमार सहकारी संघ स्थापन करता येणार नाही.
- ३.४ भूजलाशयीन जिल्हा मच्छिमार सहकारी संघाकडून प्रमुख कार्प माशांची वार्षिक विक्री किमान २ लाख किलो (२०० मेट्रिक टन) इतकी असावी.
- ३.५ पूर्वी अस्तित्वात असलेले निकष कायम राहतील. परंतू, आता जलाशयाच्या कार्यक्षेत्रावर निकष क्रमांक १.६(ब), १.६(क), १.६(ड) प्रमाणे होणाऱ्या नवीन भूजलाशयीन जलाशयावरील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ यांना जिल्हा मच्छिमार सहकारी संघाचे सभासदत्व जिल्हा मच्छिमार सहकारी संघास देणे आवश्यक राहिल.

वर नमूद केलेले सुधारीत निकषाप्रमाणे नवीन नोंदणी होणाऱ्या भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था (प्राथमिक) निर्माण करण्याबाबतची कार्यवाही सहायक निबंधक सहकारी संस्था (दुग्ध) व भूजलाशयीन जलाशयावरील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ व नवीन जिल्हा मत्स्यव्यवसाय सहकारी संघ निर्माण करण्याबाबतची कार्यवाही सहाय्यक निबंधक सहकारी संस्था (दुग्ध) उपनिबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य), आयुक्त मत्स्यव्यवसाय तथा अतिरिक्त निबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य) यांनी तात्काळ करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१४०६३०१७२१०६९८०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प.श.अहमद)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
४. सर्व. मा. मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
५. मा. मुख्यसचिव , महाराष्ट्र राज्य
६. अप्पर मुख्य सचिव (महसूल) मंत्रालय मुंबई ३२
७. प्रधान सचिव (वित्त) मंत्रालय मुंबई ३२
८. प्रधान सचिव (वने) मंत्रालय मुंबई ३२
९. प्रधान सचिव (ग्रामविकास) मंत्रालय मुंबई ३२
१०. सचिव (सहकार) मंत्रालय मुंबई ३२
११. प्रधान सचिव (आदिवासी विकास) मंत्रालय मुंबई ३२
१२. प्रधान सचिव (सामाजिक न्याय) मंत्रालय मुंबई ३२
१३. सचिव (जलसंपदा) मंत्रालय मुंबई ३२
१४. सचिव (लक्षेवि) मंत्रालय मुंबई ३२
१५. आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.
१६. आयुक्त सहकार पुणे.
१७. सर्व विभागीय आयुक्त.
१८. सर्व जिल्हाधिकारी
१९. सर्व मुख्य कार्याकारी अधिकारी , जिल्हा परिषद
२०. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई
२१. सर्व आयुक्त, महानगरपालीका.
२२. कार्यकारी संचालक महाराष्ट्र कृष्णाखोरे विकास महामंडळ सिंचन भवन पुणे
२३. कार्यकारी संचालक , महाराष्ट्र गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ,
औरंगाबाद
२४. कार्यकारी संचालक महाराष्ट्र विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर.
२५. कार्यकारी संचालक महाराष्ट्र तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ जळगांव
२६. कार्यकारी संचालक , कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ ठाणे.
२७. सर्व उपायुक्त , मत्स्यव्यवसाय
२८. सर्व विभागीय सहआयुक्त निबंधक सहकारी संस्था
२९. उपनिबंधक सहाकारी संस्था (मत्स्य) आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे कार्यालय मुंबई.
३०. सर्व जिल्हा सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध)
३१. सर्व जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी.

३२. महालेखापाल (लेखापरिक्षक/ लेखा अनुज्ञेयता) मुंबई/ नागपूर
३३. वित्त विभाग (व्यय २) मंत्रालय मुंबई ३२
३४. सर्व कृषि व पदुम विभागातील कार्यासने / निवड नस्ती.